

Veessenmayer április 22-i távirata is hangsúlyosan utalt.⁶⁴ Ami Endre rádiónyilatkozatát illeti, csakugyan igaza lett, mert a zsidók atomizálásával, elkülönítésével és elszigetelésével csaknem egy időben a magyar hatóságok megindították a rohamot újabb megalázásukra – ezúttal az ország „társadalmi és szellemi-kulturális” légköre megtisztításának örve alatt.

Társadalmi és szellemi „megtisztulás”

Szinte rögtön a német invázió után felgyorsult az a harmincas években kezdődött kampány, amelynek célja a zsidó befolyás korlátozása, majd kiküszöbölése a magyar társadalom szociális és kulturális szférájából. A zsidóknak a keresztény társadalomból való kiközösítését célzó egyik első intézkedés annak a rendeletnek a kibocsátása volt, amely megtiltotta, hogy zsidók katonai egyenruhát viseljenek.⁶⁵ Ezután tiltották meg, hogy zsidó diákok iskolai egyenruhát viseljenek.⁶⁶ A zsidókat kitiltották a közfürdőkből és uszodákból⁶⁷, nem járhattak étterembe, élelmiszerboltokba és hasonló helyekre, köztük édességboltokba, bárókba, eszpresszóba és kávéházakba.⁶⁸ Csak külön erre a célra kijelölt fürdőket és ételmező-ellátó intézményeket használhattak. Egyes helységekben, különösen kisebb városokban és nagyközségekben, ahol a zsidóknak nem voltak saját intézményeik, legalábbis bizonyos ideig, engedélyezték nekik a közintézmények igénybevételét, de csak kivételes körülmények között és korlátozott időtartamra – rendszerint néhány órán át –, amelyet a helyi hatóságok szabtak meg.

A zsidók elszigetelése, amely a keresztény társadalom konzervatív-arisztokrata rétege vezető képviselőinek letartóztatásával kezdődött – a zsidóság többnyire hozzájuk fordulhatott védelemért –, a megszállást esetleg enyhíteni képes ellenzéki pártok és mozgalmak betiltásával folytatódott.

1944. március 29-én a BM az alábbi ellenzéki pártokat és mozgalmakat tiltotta be: a Szociáldemokrata Pártot, a Független Kisgazdapártot és a Magyar Parasztszövetséget. Több vezéralakjának lemondása nyomán gyökeres belső változáson ment keresztül a hivatalos kormánypárt, a Magyar Élet Pártja. A lemondottak között volt Bornemissza Géza, gróf Hunyadi Ferenc, Makkai János, Mezey Lajos, Tóth András és Zichy Nándor parlamenti képviselők, valamint Ottlik György, a felsőház tagja, a kormány német nyelvű lapjának, a *Pester Lloyd*nak korábbi főszerkesztője. Tovább súlyosbodott a helyzet, amikor két nácibarát politikai szervezet bukkan fel, új tápot adva a régebbi és hagyományosabb náci pártok zsidóellenes agitációjának. Az egyik a Bródy András vezetése alatt álló Kár-